

Шамоилул-Муҳаммадия / РАСУЛУЛЛОҲ СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙХИ ВАСАЛЛАМНИНГ КЎРИНИШЛАРИ / 7-ҳадис

7 - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّيْأَ الْبَصْرِيُّ، وَعَلَيْهِ بْنُ حُجْرٍ، وَأَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ وَهُوَ ابْنُ أَبِي حَلِيمَةَ، وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى عُفْرَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ مِنْ وَلَدِ عَلَيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ عَلَيْهِ إِذَا وَصَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ بِالطَّوِيلِ الْمُمَعْطِ، وَلَا بِالْقَصِيرِ الْمُتَرَدِّدِ، كَانَ رَبِيعَةً مِنَ الْقَوْمِ، لَمْ يَكُنْ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ، وَلَا بِالسَّبِطِ، كَانَ جَعْدًا رَجَلًا، وَلَمْ يَكُنْ بِالْمُطَهَّمِ وَلَا بِالْمُكْلِمِ، كَانَ فِي وَجْهِهِ تَدْوِيرٌ أَبِيضُ مُشَرَّبٌ، أَدْعَجُ الْعَيْنَيْنِ، أَهْدَبُ الْأَشْفَارِ، جَلِيلُ الْمُشَاشِ وَالْكَتَدِ، أَجْرَدُ ذُو مَسْرُورَةِ، شَنْ الْكَفَنِ وَالْقَدَمَيْنِ، إِذَا مَشَى تَقْلَعَ كَائِنًا يَنْخَطُ فِي صَبَبِ، وَإِذَا التَّفَتَ التَّفَتَ مَعًا، بَيْنَ كَتِيفَيْهِ خَاتَمُ النُّبُوَّةِ، وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، أَجَوْدُ النَّاسِ صَدْرًا، وَأَصْدَقُ النَّاسِ لَهْجَةً، وَأَلْيَهُمْ عَرِيَّكَةً، وَأَكْرَمُهُمْ عِشْرَةً، مَنْ رَأَهُ بَدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ حَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَهُ، يَقُولُ نَاعِتُهُ: لَمْ أَرْ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرِ مُحَمَّدَ بْنَ الْحُسَيْنِ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْأَصْمَعِيَّ يَقُولُ فِي تَفْسِيرِ صِفَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُمَعْطُ: الدَّاهِبُ طُولاً. وَقَالَ: سَمِعْتُ أَعْرَابِيًّا يَقُولُ فِي كَلَامِهِ: تَعَطَّ فِي نَشَابِتِهِ أَيْ مَدَّهَا مَدًّا شَدِيدًا. وَالْمُتَرَدِّدُ: الدَّاخِلُ بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ قِصْرًا. وَأَمَّا الْقَطَطُ: فَالشَّدِيدُ الْجُعُودَةُ. وَالرَّجُلُ الَّذِي فِي شَعْرِهِ حُجُونَةُ: أَيْ تَتَنَّ قَلِيلٌ. وَأَمَّا الْمُطَهَّمُ فَالْبَادِنُ الْكَثِيرُ اللَّحْمِ. وَالْمُكْلِمُ: الْمُدَوْرُ الْوَجْهِ. وَالْمُشَرَّبُ: الَّذِي فِي بَيَاضِهِ حُمْرَةُ. وَالْأَدْعَجُ: الشَّدِيدُ سَوَادُ الْعَيْنِ.

وَالْأَهْدَبُ: الْطَّوِيلُ الْأَشْفَارِ. وَالْكَنْدُ: مُجْتَمِعُ الْكَتَقِينِ وَهُوَ الْكَاهِلُ. وَالْمَسْرُبَةُ: هُوَ الشَّعْرُ الدَّقِيقُ
الَّذِي كَانَهُ قَصِيبٌ مِنَ الصَّدْرِ إِلَى السُّرَّةِ. وَالشَّشُ: الْغَلِيلُ الْأَصَابِعِ مِنَ الْكَهْفِينِ وَالْقَدَمَيْنِ. وَالتَّقَلُّعُ:
أَنْ يَمْسِيَ بِقُوَّةِ. وَالصَّبَبُ الْحَدُورُ، تَقُولُ: الْحَدَرْنَا فِي صَبُوبٍ وَصَبَبٍ. وَقَوْلُهُ: جَلِيلُ الْمُشَاشِ يُرِيدُ
رُؤُوسَ الْمَنَاكِبِ. وَالْعِشْرَةُ: الصُّحْبَةُ، وَالْعَشِيرُ: الصَّاحِبُ. وَالْبَدِيهَةُ: الْمُفَاجَأَةُ، يُعَالِلُ: بَدَهْتُهُ بِأَمْرٍ
أَيْ فَجَائِهُ.

Али розияллоҳу анҳунинг авлодларидан Иброҳим ибн Мұҳаммад ривоят қиласи:

«Али розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни васфласа шундай дер әди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам күзга ташланадиган даражада узун ҳам, пакана бўйли ҳам эмасдилар. Қавмнинг ўрта бўйлиси эдилар. Сочлари жингалак ҳам силлик ҳам эмасди. Силлик билан жингалакнинг ўртаси әди. Бадандаги этлари тўлишмаган әди. Юзлари дум-думалоқ эмас, озгина думалоқ әди. Ранглари буғдойрангга тортадиган оқ, кўзларининг қорачиғи қоп-қора, киприклари узун, бўғим суюклари катта, елкалари кенг, баданларида деярли тук йўқ әди, фақат кўксиларидан киндикларигача узун чизиқ кўринишида туклари бор әди. Қўл-оёқлари йирик, юрсалар қияликдан тушиб келаётгандек шахдам қадам босар эдилар. Қайрилиб қарамоқчи бўлсалар, бутун жисмлари билан бурилар эдилар. Икки кураклари орасида пайғамбарлик муҳри бор әди. У зот пайғамбарларнинг тугатувчисидирлар. Одамларнинг энг қўли очиғи, энг кўнгли очиғи эдилар. Одамларнинг энг ростгўйи, энг мулойими, энг одамохуни эдилар. (Илк бор) кўрган одам беихтиёр у зотдан ҳайиқар әди. У зотга аралашиб, танишган одам у зотни яхши кўриб қоларди. У зотни васф қилувчи, «У зотдан олдин ҳам, кейин ҳам у кишига ўхшашини кўрмадим», дер әди».

Абу Исо деди: «Абу Жаъфар Мұҳаммад ибн Ҳусайндан эшитдим». У деди: «Асмаийнинг Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сифатларини баён қилаётганда қуйидаги сўзларни айтиётганини эшитдим:

Ҳадисда келган «Муммағит» сўзи «узунасига кетган» маъносини англатади. Бир аъробийнинг: «Фалончи ўқ-найза борасида жўзилди, яъни ўқини жўзди», дейтганини эшитдим.

«Мутарааддид» сўзи «Паканаликгидан бир бирини ичига кириб кетган» маъносини англатади.

«Қатот» сўзи эса «ўта жингалак» маъносини англатади.

«Рожилу» сўзи «сочида қайрилганлик» маъносини англатади. Яъни озгина жингалаклик, дегани.

«Мутоҳҳам» сўзи «тўлишган» маъносини англатади. Яъни семиз, гўшти кўп, дегани

«Мукалсам» сўзи «ёноғи кенг, думалоқ юз» маъносини англатади.

«Мушраб» сўзи «қизғиш ранг аралашган оқ» маъносини англатади.

«Адъаж» сўзи «ўта қора кўз» маъносини англатади.

«Ахдаб» сўзи «киприги узун» маъносини англатади.

«Катаду» сўзи «икки кифтнинг бирлашадиган қисми яъни элкаси» деган маънони англатади.

«Масрубату» сўзи «Ингичка тук. Яъни ингичка новдадек кўксидан киндиккача бир чизиқда ўслан ингичка тук» маъносини англатади.

«Шасн» сўзи «Қўл ва оёқнинг бармоқлари йўғон» деган маънони англатади.

«Тақаллувъ» сўзи «Шахтам қадам босиш» маъносини англатади.

«Собаб» сўзи «тик қия» маъносини англатади. Қияликдан тушганда «Инҳадарна фи собубин(ёки собабин)», деганимиздек.

«Жалилул мушаш» деганда елкаларнинг бошлари назарда тутилган.

«Ишрату» сўзи «шерик» маъносини англатади. «Ашир» дегани соҳиб, дўст маъносини англатади.

«Бадиҳату» сўзи «тўсатдан», деган маънони англатади. Арабларда «Бадаҳту биамрин», деса, «Бир ишга тўсатдан йўлиқдим», деган маънони назарда тутади.

Шарҳ: Бу ҳадисда Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васалламнинг яна бошқа бир неча сифатлари ровий томонидан санаб ўтилмоқда. Келинг ўша сифатлар билан бирма-бир танишиб чиқамиз.

«Бадандаги этлари тўлишмаган эди» Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васаллам семиз ҳам, ўта озғин ҳам эмасдилар. Мўътадил эдилар. У зот

соллоллоху алайҳи васаллам дангасалик ва кўп овқат ейиш натижасида келиб чиқадиган семизликни қоралаганлар. Имом Муслим ривоят қилган ҳадисда шундай дейилган:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Сизларнинг энг яхшиларингиз - менинг замонимдаги (мўмин)лардир. Сўнг улардан кейин келганлар. Сўнг улардан кейин келганлар. Сўнг улардан кейин келганлар», дедилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўз замондошларидан кейин икки марта айтдиларми ёки уч марта айтдиларми, билмайман, «Сўнг улардан кейин гувоҳлиги сўралмасдан гувоҳлик берадиган, хиёнат қилиб, омонатсиз бўладиган, назр қилиб, вафо қилмайдиган ва ораларида семизлик зоҳир бўладиган қавм келади», дедилар».

Имом Нававий раҳматуллоҳи алайҳ ушбу ҳадиснинг шарҳида шундай деган: «Семизлик борасида, ким еб-ичишга ҳаддан ташқари ружу қўйиб, одатдаги ейишдан кўп овқатланса ва шунинг натижасида семирса, ана ўша ушбу ҳадисда қораланган тоифага киради. Лекин кимнинг хилқатида семизлик бўлса, у мазаммат қилинган тоифага кирмайди».

Хулоса қилиб айтганда, қарилик ёки ўз хилқатидаги семизлик айб ҳисобланмайди. Лекин айшу ишратга берилиб, еб-ичиш борасида ҳаддан ошса ва бунинг натижасида семирса, мана шу иши шариатимизда қораланади.

«Юзлари дум-думалоқ эмас, озгина думалоқ эди». Арабларда юзи ўта думалоқ одам хуш кўрилмаган. Одатда ундаи кишилар маҳзун юзли ҳисобланган. Юзида озгина думалоқлик бор кишилар эса очиқ чеҳрали, маҳбуб кишилар бўлган.

«Кўзларининг қорачиғи қоп-қора», кўз қорачиғи қоп-қора бўлган инсонлар дунёдаги энг кўзи чиройли шахслар ҳисобланди. Аллоҳ Ўзининг ҳабибини барча соҳа борасида мукаммал яратган.

«Киприклари узун» киприкларнинг узун бўлиши хоҳ у эркак кишида бўлсин, хоҳ аёл кишида ҳамиша кўрк ва зийнат ҳисобланган.

«Бўғим суюклари катта, елкалари кенг» бу сифатлар ҳам моддий ҳам маънавий юкларни ўз зиммасига масъулият билан олишга қодирликни билдиради.

«Қайрилиб қарамоқчи бўлсалар, бутун жисмлари билан бурилар эдилар» бундай қилиш камтаринлик белгиси бўлиб, қарамоқчи бўлган шахсга нисбатан беэътибор эмасликлари, у қадр-қиммат эга инсонлигини билдирганлар. Шунингдек, унга тўлалигича юзланишлари билан унинг қалбига хурсанчилик киритганлар. Чунки инсон пайғамбардек улуғ зотнинг илтифотини кўргач, қалби қувончга тўлади. Бу туйғуни Пайғамбаримиз

соллоллоху алайҳи васаллам яхши билганлари учун уларга мана шундай юзланганлар. Лекин шу ўринда Аллома Далжий раҳматуллоҳи алайҳнинг эслатмаларини айтиш лозим. Далжий раҳматуллоҳи алайҳ шундай деган: «Бу қайрилишни ортга қарагандаги қайрилиш деб тушуниш керак. У зот соллоллоху алайҳи васаллам ўнг ва сўлга қараганда муборак бўйинларини ўша томонга буриш билан кифояланганлар».

«Икки кураклари орасида пайғамбарлик муҳри бор эди» бу каптарнинг тухуми ҳажмича бўлган елкалари ўртасидаги бир парча гўшт бўлган. Таврот ва Инжилда охирзамон пайғамбарнинг аломати баён қилинганда, айнан мана шу аломат ҳам айтилган. Шунинг учун аҳли китобларнинг баъзилари у зотдаги мана шу муҳрни кўргач мусулмон бўлган.

«У зот пайғамбарларнинг тугатувчисидирлар» ҳар бир мусулмон «Пайғабаримиз Мұҳаммад алайҳиссаломдан кейин бирорта пайғамбар келмайди. Ким у зотдан кейин пайғамбарликни даъво қилса, у каззоб ва ёлғончи», деб эътиқ қилиши лозим. Аллоҳ Мұҳаммад алайҳиссалом билан пайғабарликни якунлади. Дунё тугаб қиёмат бўлгунга қадар бирорта пайғамбар келмайди.

«Одамларнинг энг қўли очиғи» Одамзот Расулуллоҳ соллоллоху алайҳи васалламдек сахий инсонни кўрмаган. У зотнинг саховатларига душманлари яъни кофирларнинг ўзи ҳам тан берган ва эътироф қилган. Кўплаб мушриклар у зотнинг саховатлари сабабли мусулмон бўлган. Ҳатто баъзилари: «Мен камбағал бўлиб қолишдан қўрқмай саховат қиласиган зотни кўрдим», деган.

«Энг кўнгли очиғи эдилар» Пайғамбаримиз соллоллоху алайҳи васаллам кўнгли очиқ зот эдилар. У зот бировлар ҳақида ҳамиша яхши гумонда бўлганлар. Ҳатто кўнгли очиқликка салбий таъсир қилувчи иллатлардан йироқ бўлиш учун: «Саҳобаларим ҳақида менга ҳеч ким (ёмон) гап айтмасин. Зоро, мен сизларнинг олдингизга чиқганда қалбим салим ҳолда бўлишини хоҳлайман», деганлар[1].

«Одамларнинг энг ростгўйи» у отнинг гапиришлари, юришлари, ўтиришлари, нафас олишлари барча ҳаракат ва саканолари ростлик устига қурилган эди. умр бўйи бир марта бўлса ҳам ёлғон гапирмаган. У зотнинг ростгўйликларини мушриклар ҳам эътироф қилган эди.

Макка фатҳ қилингач, мусулмонларни ўлдирган ва уларга тинимсиз азият берган бир мушрик Пайғамбаримиз соллоллоху алайҳи васалламга байъат қилмоқчи бўлди. У зот уч марта унинг байъатини рад қилгандай бўлиб унга қарадилар ва тўртинчисида унга байъат қилишга имокон бердилар. Байъат қилиб бўлгач, саҳобаларига юzlаниб: «Баъят қилишидан қўлимни тийганимни кўриб, ўрнидан туриб уни ўлдирадиган ақилли киши орангизда йўқ эдими?», дедилар. Шунда саҳобалар: «Сиз бизга кўзингиз билан ишора

қилишингизни кутган эдик», дейиши. У зот: «Пайғамбарда хиёнаткор кўз бўлмайди», дедилар. Ҳа у зот ҳатто ишора қилиш орқали ҳам ёлғон ишлатмаганлар.

«Одамларнинг Энг мулойими» у зотчалик ҳалим ва мулойим инсон бўлмаган. Бу ҳалимлик қўрқоқ одамнинг ҳалимлиги эмасди. Аксинча, қодир ва кучли бўла туриб ҳалимлик қиласардилар. У кишига қанча қўполлик қилинса, у зот шунча ҳалим бўлаверардилар. Ёмонликка яхшилик билан жавоб қайтарардилар. Ҳалимликларини кўриб Исломни қабул қилганлар сон-саноқсиз.

«Одамларнинг энг одамохуни эдилар» Одамгарчиликни биладиган, одамнинг иззат-ҳурматини бажо келтирадиган, ўзи муҳтож бўлсада ўзгаларни устун қўядиган олижаноб инсон эдилар.

«(Илк бор) кўрган одам беихтиёр у зотдан ҳайиқар эди. У зотга аралашиб, танишган одам у зотни яхши кўриб қоларди» Биринчи марта кўрган одамнинг ҳайиқиши табиий. Чунки у зотда Аллоҳ томонидан ато қилинган ҳайбат бор эди, лекин у зот билан маълум муддат бирга бўлган одам, мулойимликлари, ҳалимликлари, меҳрибонликлари ва гўзал хулқларига гувоҳ бўлгач, у зотни яхши кўриб қоларди.

[1] Абу Довуд ривояти.

Манба: hadis.islom.uz

